



Netbeheer
Nederland

Handreiking Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) – inzet van aanwijsbevoegdheid

Van wet naar werkelijkheid: regie op de warmtetransitie

Deze handreiking, gericht aan gemeenten, is opgesteld in een samenwerking tussen de regionale netbeheerders. In 2050 moeten alle Nederlandse woningen en gebouwen aardgasvrij verwarmd worden. De warmtetransitie vraagt om een gezamenlijke inspanning van gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders. Met de ontwikkeling van de **Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)** hebben gemeenten een krachtig instrument gekregen om regie te voeren in de wijk- en gebiedsgerichte aanpak: de **aanwijsbevoegdheid**. Deze bevoegdheid maakt het mogelijk om warmtetransitiegebieden aan te wijzen waar op termijn de levering van aardgas stopt. In het **Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw)** wordt deze wet nader uitgewerkt, de exacte implicaties voor de uitvoering van de wet kunnen daarmee nog wijzigen. Meer informatie over de inhoud, ontwikkeling en inwerkingtreding van de wet is te vinden op de website van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie ([NPLW](#)).

Rol van regionale netbeheerders volgens wetgeving

Regionale netbeheerders hebben op grond van de energiewet de taak om het energienet veilig, betrouwbaar en doelmatig te beheren. De Wgiw en het Bgiw voegen hieraan toe dat wij een cruciale partner zijn in de warmtetransitie: gemeenten wijzen warmtetransitiegebieden aan waar aardgaslevering stopt en wij zorgen voor tijdige aanpassing van energie-infrastructuur. Daarbij leveren we gegevens over netcapaciteit, adviseren over uitvoerbaarheid en betaalbaarheid, en plannen investeringen zodat de warmtetransitie haalbaar en betaalbaar blijft.

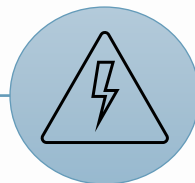
Onze maatschappelijke taak en visie

Naast onze wettelijke rol zien wij het als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een **toekomstbestendig energiesysteem**. Dit betekent een energiesysteem dat:

- **Duurzaam** is: afgestemd op de klimaatdoelen en de energietransitie;
- **Betrouwbaar** blijft: continu beschikbaar voor burgers en bedrijven;
- **Betaalbaar** is: met oog voor de kosten voor samenleving en eindgebruikers.

De warmtetransitie is een cruciale stap naar een toekomstbestendig energiesysteem. Het aanwijzen van warmtetransitiegebieden door gemeenten, geeft netbeheerders de noodzakelijke duidelijkheid om investeringen en planning tijdig af te stemmen. Zonder deze regie ontstaat vertraging, hogere kosten en risico op knelpunten in de energievoorziening.

Waarom keuzes nú nodig zijn: netcapaciteit en inzet van warmtenetten

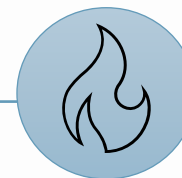


All-electric oplossingen

Het elektriciteitsnet staat onder grote druk door de toenemende vraag naar stroom, onder andere door de elektrificatie van warmte. Dit geldt zeker voor FGU-gebieden, maar ook voor andere gebieden. In 2026 treedt het ACM maatschappelijk prioriteringskader in werking om keuzes te maken bij de verdeling van schaarse netcapaciteit, omdat niet overal voldoende ruimte beschikbaar is om iedereen direct aan te sluiten. Warmte is opgenomen in prioriteringscategorie drie, dit biedt handvatten om netcapaciteit te krijgen voor initiatieven in de warmtetransitie. Zonder tijdige duidelijkheid over welke wijken wanneer aardgasvrij worden, lopen we tegen het vollooprisico aan: congestie en vertraging van projecten.

Juist in deze situatie, bij het inzetten op all-electric, is het inzetten van de **aanwijsbevoegdheid** door gemeenten cruciaal. Het aanwijzen van warmtetransitiegebieden waar aardgaslevering stopt geeft netbeheerders de noodzakelijke duidelijkheid om investeringen en planning tijdig af te stemmen. Zonder deze regie moeten we anticiperen op alle mogelijke scenario's, wat leidt tot inefficiëntie, hogere kosten en een groter risico op knelpunten.

Daarnaast is het belangrijk om te kiezen voor **netbewuste oplossingen**, niet alleen voor elektrificatie. Volledige elektrificatie zonder netbewuste keuzes leidt tot onnodig grote impact op het net en een investeringsopgave hoger dan noodzakelijk. Slimme keuzes, zoals hybride transitieoplossingen, warmtenetten en isolatie, beperken piekbelasting en houden de transitie betaalbaar en uitvoerbaar. Voor de uitvoerbaarheid van plannen is netcapaciteit cruciaal: aansluitingen zijn afhankelijk van beschikbare ruimte op het net. Ga daarom altijd tijdig in gesprek; dit helpt ons als netbeheerder om keuzes te maken en investeringen goed af te stemmen.



Warmtenetten

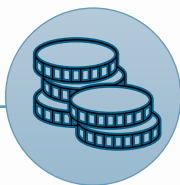
Warmtenetten spelen een sleutelrol in een **robuust** en **integraal energiesysteem**. Ze ontlasten het elektriciteitsnet op de hogere én lagere netvlakken. Warmtenetten verminderen namelijk de piekbelasting op het net. Daarnaast bieden warmtenetten energie van eigen bodem, daarmee vergoot Nederland haar energie-onafhankelijkheid en dus onze **energiezekerheid**. Voor veel wijken, buurten en steden is een warmtenetaansluiting bovendien de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten.

Door warmtenetten te realiseren waar ze de grootste maatschappelijke meerwaarde bieden, kunnen we de totale kosten voor het energiesysteem fors drukken. Warmtenetten zorgen voor een breder aanbod van energiebronnen én verlichten de druk op het elektriciteitsnet.

Het gebruik van de aanwijsbevoegdheid is van belang, maar ook het **tijdig inzetten** is cruciaal. Zonder duidelijkheid vanuit gemeenten zullen er onvoldoende warmtenetten worden gerealiseerd, dan bouwen we een energiesysteem dat onnodig duur en minder robuust is. Met de inzet van de aanwijsbevoegdheid kunnen we op meer locaties waar warmtenetten maatschappelijk optimaal zijn, daadwerkelijk warmtenetten realiseren. Dit is essentieel om de warmtetransitie haalbaar en betaalbaar te maken.

Inzet van aanwijsbevoegdheid – samenwerken aan een toekomstbestendig energiesysteem

De aanwijsbevoegdheid is een krachtig instrument om richting te geven aan de warmtetransitie. Het inzetten van de aanwijsbevoegdheid geeft gemeenten regie en meer zekerheid, voorkomt maatschappelijke kosten en maakt de warmtetransitie haalbaar en betaalbaar. Zodat gemeenten samen met netbeheerders en andere partners doelmatig kunnen werken aan een toekomstbestendig energiesysteem.



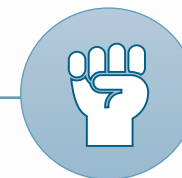
Betaalbaarheid

Een collectieve aanpak versterkt betaalbaarheid. Door tijdig richting te geven, wordt voorkomen dat bewoners individueel investeren in dure alternatieven. Bovendien beperkt het maatschappelijke kosten, zoals onnodig onderhoud of vervanging van gasleidingen voor een klein aantal gebruikers. Dit bespaart geld én publieke ruimte.



Technische haalbaarheid

Gemeenten moeten aantonen dat een overstap technisch mogelijk is. Vroegtijdige samenwerking met netbeheerders geeft inzicht in netcapaciteit en benodigde uitbreidingen. Dit voorkomt knelpunten en dubbele infrastructuur in de wijk en vergroot de kans dat plannen in warmteprogramma's daadwerkelijk gerealiseerd worden.



Uitvoerbaarheid

Inzet van aanwijsbevoegdheid geeft helderheid over welke warmteoplossing wordt gekozen, wanneer de overstap plaatsvindt en aan welke voorwaarden moet worden voldaan (bijv. vergunningen). Dit maakt planning mogelijk voor alle betrokkenen, van gemeenten, netbeheerders en warmtebedrijven tot bewoners en voorkomt vertraging en inefficiëntie. Zonder deze duidelijkheid lopen investeringen en werkzaamheden risico op overlap en extra kosten.

Van plan tot uitvoering: zo werken we samen aan inzet van de aanwijsbevoegdheid

Als een gemeente de aanwijsbevoegdheid inzet, wordt het onderstaande proces gevolgd. Men start met het opstellen van een warmteprogramma, gevolgd door mogelijk een uitwerking in een (Wijk)uitvoeringsplan en tot slot de wijziging van het Omgevingsplan. Om een wijziging aan te brengen in het Omgevingsplan moet een meerderheid van de gemeenteraad instemmen. Als de wijziging definitief is kan er in lijn met de planning gestart worden met de uitvoering.

Zoals beschreven in de nota van toelichting bij het Bgiw moet de **haalbaarheid** en **uitvoerbaarheid** van het gekozen warmtealternatief worden geborgd door de gemeente. Nauwe samenwerking tussen gemeenten en netbeheerders vanaf het begin van het planproces, kan eventuele verrassingen bij het wijzigen van het Omgevingsplan voorkomen. De netbeheerders hebben daarvoor per stap de volgende ondersteunende producten geïdentificeerd.

1

Opstellen Warmteprogramma

- Partners in Energie Portaal voor delen van data op aansluitingsniveau *(in ontwikkeling - wordt uitgevoerd door EDSN)*
- Ondersteunend document vanuit netbeheerder met kwalitatieve en kwantitatieve data als input op gewenste warmtealternatief en planning *(in ontwikkeling – verschilt per netbeheerder)*

2

Uitwerking in (Wijk)UitvoeringsPlan

- Buurtvoorstel voor het delen van plannen tussen gemeente en netbeheerder *(bestaand – landelijk platform)*
- Buurtvolgorde voor afstemmen van volgorde en aanwijzen van focus buurten (wanneer gaan we wat doen – als stap in Buurtaanpak-proces) *(in ontwikkeling – verschilt per netbeheerder)*

3

Wijziging Omgevingsplan

- Voorafgaand aan wijziging: Beoordelen van haalbaarheid en uitvoerbaarheid van gekozen warmtealternatief *(in ontwikkeling – verschilt per netbeheerder)*
- Registratie van inzet aanwijsbevoegdheid door ACM. *(in ontwikkeling - ACM)*
- Wijken waar aanwijsbevoegdheid is ingezet opnemen in planning systemen van netbeheerder voor vastleggen van wensplanning *(in ontwikkeling – verschilt per netbeheerder)*

4

Uitvoering

- Voortgangsmonitoring op aangewezen wijken *(in ontwikkeling – verschilt per netbeheerder)*
- Vergewisplicht bij afsluiten van gaskraan aan einde van uitvoeringsfase per vastgestelde datum *te ontwikkelen - verantwoordelijkheid gemeente*

Meer informatie en bronnen

Algemeen:

- [NPLW - Wgiw](#)
- [Wgiw](#)
- [Bgiw](#)

Uitvoerbaarheid:

- [Handreiking voorbereiding Buurtaanpak](#)

Betaalbaarheid:

- [Actualisatie PBL Startanalyse aardgasvrije buurten 2025](#)
- [Eindrapport 'Nationale kosten van warmte' door Common Futures](#)

Warmtenetten:

- [Ecorys meta-analyse meerwaarde warmtenetten met bijbehorende infographic](#)
- [NBNL Warmtenetten kunnen de businesscase van de warmtetransitie verbeteren](#)